

Naslov originala

Eduardo Mendoza

EL ASOMBROSO VIAJE DEL POMPONIO FLATO

Copyright © Eduardo Mendoza, 2008

Translation Copyright © 2010 za srpsko izdanje, LAGUNA

ČUDESNO PUTOVANJE POMPONIJA FLATA

PRVO POGLAVLJE

Nek te bogovi zaštite od ove pošasti, Fabije, jer od svih oblika koje nam sudbina šalje da nam pročisti telo, dijareja je najupornija i najrevnosnija. Često sam morao da istrpim to ispaštanje, kao što je slučaj sa onima koji, poput mene, hode po najzabačenijim predelima carstva, pa čak i granice prelaze u potrazi za istinom i znanjem. Stvar je u tome da mi je do ruku dospeo papirus navodno pronađen u etrurskoj grobnici, iako, po rečima prodavca, potiče iz neke daleke zemlje, u kome se pominju jedan potok čija voda daje mudrost onome ko je popije, kao i izvesni podaci na osnovu kojih sam naslutio gde se nalazi. Stoga sam pošao na put i već dve godine kušam svaku vodu na koju nabasam jedino stoga, Fabije, što mi je zdravlje sve slabije, jer je tokom ovog hodočašća stanje koje sam prethodno pomenuo bilo moj najčešći saputnik a, tako mi Herkulesa, i najvaženiji.

Ali nije mi želja da u ovom pismu pripovedam o svojim nedaćama, već o neobičnim okolnostima u kojima se trenutno nalazim i o ljudima koje sam upoznao.

Istraživanja me od Pontusa Eksinusa* behu odvela do oblasti koja se počev od Trapezunta prostire ka jugu do Kili-kije, do mesta gde se nalazi čudesan tok tamne i duboke vode, a kad se stoka tu napoji, krave postaju bele i ovce crne. Nakon celog dana jahanja dospeo sam sâm do predela kroz koji teče ta voda, te sam sjahao i požurio da iskapim dve čaše, jer nije izgledalo da će posle jedne uslediti neka promena. Uskoro mi se pomrači vid, srce poče ubrzano da mi lupa, a telo se čudovišno nadima usled ometenih unutrašnjih radnji. Zbog svega toga teškom mukom polazim nazad jer mi je gotovo nemoguće da se održim u sedlu, a još teže da se upravljam po suncu koje se ćudljivo premešta s jedne na drugu stranu horizonta.

Neko vreme sam tako napredovao kad sam začuo snažnu detonaciju što je proistekla iz mog vlastitog organizma, te sam s takvom silinom ispaljen iz sedla da sam pao dvadesetak metara dalje od životinje koja je, prestravljena, poletela u galopu ostavivši me izubijanog i bez svesti.

Ne znam koliko sam dugo tako ležao dok se nisam probudio okružen velikom grupom Arapa koji su me posmatrali u čudu i nagađali ko bi mogla da bude ova spodoba i kako li je samo dotle stigla sasvim sama. Slabašnim glasom rekoh da sam rimski građanin po imenu Pomponije Flato, iz porodice patricija, i da sam zbog male nezgode pao s konja.

Nakon što su me pažljivo saslušali, neko vreme su razmišljali šta da čine dok jedan ne prozbori:

„Predlažem da mu otmemo to što ima na sebi, da ga svi naguzimo i da mu posle odrubimo glavu kao što to naš pod-mukli narod inače čini s putnicima.“

* Lat.: *Pontus Exinus*: antičko ime za Crno more. (Prim. prev.)

„Ja pak predlažem“, progovori drugi, „da mu damo vode i hrane, da ga podignemo na kamilu i da ga povedemo dok ne nađemo nekoga ko bi ga izlečio i zbrinuo.“

„Dobro“, prihvatiše ostali uz različite izraze odobravanja.

Potom me podigoše s tla, kanapom me privezaše za kamilinu grbu i nastaviše put. Kad je sunce zašlo, karavan se zauštavi i podigoše logor podno dine na kojoj su založili vatru i postavili stražara kako bi lavove i ostala noćna tumarala držali na odstojanju.

Pet dana sam putovao s tim ljudima što žive nomadskim životom jer ne pripadaju nijednom mestu, niti se gde zadržavaju, sem koliko je potrebno da se proda i kupi roba kojom trguju. Karavan čine samo muškarci i životinje za jahanje i tovar. Ako se tokom svojih kratkih zaustavljanja neko spetlja sa ženom, po odlasku je ostavlja tamo gde ju je našao, koliko god ona navaljivala da ga prati. Uprkos tome, monogamni su i veoma verni ženama koje su upoznali, posećuju ih i obasipaju poklonima kad ih put ponovo nanese na mesto gde one žive. Tim prilikama, na veoma kratko vreme iznova obnavljaju svoje prolazne veze, bez obzira na to jesu li žene u međuvremenu nekog našle, što oni razumeju i prihvataju. Ukoliko se iz nekog spoja izrodi dete, ostavljaju ga s majkom, ali se staraju da je zbrinuto. Kad dete napuni sedam godina, vraćaju se po njega i pridružuju ga karavanu. Pošto su tako nasumično rođena deca veoma retka, ova etnička grupa bi mogla izumreti. Da bi to predupredili, krađu decu, te ih odgajaju i prema njima se odnose kao da su njihova. Tako im se broj ne smanjuje, ali ih se ljudi plaše. Kad se neko teško razboli, ili zbog starosti već ne može da vodi naporan život ovog plemena, ostavljaju ga u nekoj oazi s mešinom za vodu, nešto urmi i s nadom da će tuda proći drugi karavan

koji će obnoviti oskudne zalihe njihovog druga. Pošto se to skoro nikad ne dešava, u oazama koje su im rasute po putu nije neobično videti kosture okružene urminim košticama.

Kao i svi Nabatejci,* obožavaju Hubala, koga ponekad zovu Alahom, i njegove tri ćerke koje takođe smatraju boginjama, mada nižeg ranga. Zajedno se mole na početku i kraju dana, okrećući se u pravcu gde se po njihovom proračunu nalazi Jerusalim.

U svakodnevnom ophođenju su učtivi, govorljivi, skloni šali i pripovedanju priča. Međutim, nikad se ne prisećaju prošlosti niti prave planove za budućnost, a kad nešto pričaju, obavezno naglase da su opisani događaji plod mašte. Budući da su od detinjstva do smrti primorani da provode zajedno i noć i dan, imaju strogo pravilo da izbegavaju zbližavanje koje bi sasvim sigurno dovelo do sukoba i preraslo u neprijateljstvo. Zbog toga preteruju u formalnostima i odmerenosti i veoma su zvanični. Jedu i spavaju odvojeno, a svaki put kad jedan drugog naguze, čine to uz hiljadu naklona, raspituju se za zdravlje onog drugog, kako mu napreduju poslovi, kao dvojica prijatelja što su se ponovo sreli nakon dugog odsustva. Gostoprimstvo je za njih svetinja, ali su nepoverljivi prema strancima, bilo da su iz njihovog plemena ili nekog drugog. Kad im se put ukrsti s drugim karavanom ili nekom skupinom putnika ili pastira, svi zajedno odlučuju šta da rade. Ponekad pozdrave strance i nastave put; nekad se poubijaju. Ne jedu svinjetinu. Ako mogu, peru se. Nikad se ne briju.

U sumrak petog dana puta nazreli smo rimski logor. Arapi odlučuju da se ne približavaju, ali meni na molbe dozvoljavaju

* Lat.: Nabatejci su bili savez nomadskih plemena severozapadne Arabije. (Prim. prev.)

da odem bez otkupa, pošto znaju da ništa nemam i naslućuju da za mene niko ni sestercij ne bi dao.* Zahvalio sam im i obećao da ću nagraditi njihovu velikodušnost kad nas sledeći put sudbina sastavi, na šta odgovoriše:

„Tako nam Alaha, mala je verovatnoća da će se to desiti ako nastaviš da piješ smeće.“

Nakon toga nastavljaju svoj put, a ja pešice polazim ka logoru uzvikujući na latinskom da ne bi pomislili da sam neprijatelj pa da me pogodi neka strela.

U logoru se nalazi kohorta XII legije Fulminate, s dvadeset konjanika i malim pomoćnim odredom pod zapovešću Livi-jana Malija, čoveka poodmakle dobi, mirne naravi i velikog trbuha. Kažem mu ko sam i kako sam se tu obreo. Sluša me, a nakon što mu saopštim cilj svog putovanja, odgovara da nikad nije čuo za vodu koja bi imala takva čudesna svojstva premda u Siriji boravi već više godina, jer je tu poslat sa Kintom Didijem ubrzo nakon bitke kod Aksija, u kojoj se borio na strani Marka Antonija i Kleopatre. Samo je jednom prilikom, kaže, u blizini Aleksandrije, video nilskog konja što se brčka u vodama Nila. Zatim mi poveri da on i njegovi ljudi polaze ka Sebasti kako bi pružili podršku jednom naselju koje je i dalje odano Rimu a usred je nemira koji već duže vreme potresaju zemlju.

Sledećeg jutra, pre nego što je podigao logor i nastavio pokret, moj domaćin odlazi do vojnika da im održi kraći govor. To radi svakog dana, kao što je video od Marka Antonija, pa misli da, uprkos proteklom vremenu, taj običaj potkrepljuje moral vojske i osećaj discipline. Međutim, s

* Lat.: Sestercij je starorimski srebrni novac koji je u doba Oktavijana Avgusta počeo da se kuje od bakra. Vrednost mu je bila 4 asa, a 100 sestercija činilo je 1 aureus. (Prim. prev.)

vremenom je beseda izgubila na svežini i uverljivosti. Zbog debljine Livijan Malije izgleda kao patricij kad je odeven u tuniku i togu, ali u kratkim pantaloncima i pokriven oklopom pomalo je smešan. Dok obećava slavu za hrabrost i trud, vojnici ne suzdržavaju smeh. Livijan Malije je svestan toga i pati, ali stoički drži govor, kao neko ko ulaže veliki napor i ne očekuje nagradu, završavajući s tri obavezna uskliku na koje vojnici nevoljno odgovaraju, te četa polazi.

Posle četiri dana puta i prelaska reke Jordana sâm mi Livijan Malije savetuje da se odvojim, jer ću se u protivnom gotovo zasigurno naći na poprištu ratnih dešavanja. Nema potrebe da se poziva na bogove, kao što namerava, jer još od prethodnog dana nailazimo na zaseoke opustošene vatrom koju pale sami pobunjenici kada misle da im u borbi sudbina neće biti naklonjena. Pre nego da se predaju Rimljanima i dožive da vide oskrnavljene hramove, Jevreji radije jedan drugog ubiju, a poslednji pre samoubistva zapali naselje i sve što se u njemu nalazi. Često toliko žure da se međusobno pobiju da na kraju niko ne preostane da podmetne požar. Ta neočekivana pojava omogućava legionarima da opljačkaju mesto, ali brzo raspadanje leševa izloženih suncu izaziva epidemije. Usled toga, rimske vlasti više vole holokaust, čak ga i podstiču, iako za sobom povlači umanjene prihode. Pošto ja ne želim da stupim u borbu, prihvatam predlog. Ali ako se odvojim od tog borbenog odreda i ostanem sam u neprijateljskoj zemlji, kuda ću? Kako sam čuo, zemlja je preplavljena razbojnicima i pljačkašima, kao i ljudima koji, iako im to nije osnovno zanimanje, ne propuštaju priliku kad se ukaže da opljačkaju i ubiju nekoga ko je u slabijem položaju. Najpoznatiji među razbojnicima je izvesni Teo Balas, čuven po surovosti i krvoločnim navikama. Muškarce

ubija mačem; žene naglavačke obesi za nožne članke da bi im odsekao grudi, a posebno voli da pije dečju krv. Jevrejske vlasti već godinama uzalud progone to čudovište, jer niko ne zna njegovo prebivalište, a ni izgled, pošto oni koji su ga videli nisu doživeli da o tome pričaju.

DRUGO POGLAVLJE

Milost bogova, Fabije, ne napušta čak ni one koji, poput mene, sumnjaju u njihovo postojanje. U sumrak petog dana, i manje od dana puta do našeg odredišta, naiđosmo na tribuna koji je s malom pratnjom od šest ljudi dolazio iz Kesarije i išao da razreši spor u nekom zaseoku na severu. Izlažem mu svoj slučaj, a on predlaže da mu se pridružim jer pretpostavlja da mu čitava stvar neće uzeti više od dana, nakon čega će se vratiti u Kesariju gde boravi prokurator Judeje koji će se postarati da mi omogući povratak u Rim, ili odlazak na neko drugo mesto, ukoliko i dalje budem želeo da nastavim potragu.

Sa zahvalnošću sam prihvatio poziv i pozdravio se s Livi-
janom Malijem, kome sam poželeo sreću u pohodu i srećan povratak u Siriju. I on meni poželi sreću, pa me iznenada zagrli i šapne u uvo da nikome ne verujem, ni Jevrejima, ni Rimljanima. Onda naređuje vojnicima pokret, a ja polazim na put u društvu tribuna i njegove malobrojne pratnje.

Tribun se zove Apije Pulkro i pripada, kao i ja, plemenitoj porodici viteškog reda. Bio je žestok poklonik Julija Cezara,

ali je nakon njegovog ubistva prešao na stranu Bruta i Kasija. Kasnije je dezertirao, pošto je predosetio da ova struja neće dobiti rat, i prišao redovima trijumvirata koji su činili Marko Antonije, Avgust i Lepid. Kad se rat završio, u sukobu između Avgusta i Marka Antonija borio se uz ovog drugog. Nakon poraza kod Aksija, otkrio je moguće tajno Kleopatrino sklonište i hvali se, po mom mišljenju neosnovano, da je s njom imao ljubavnu avanturu. Uz te uzastopne dolaske i odlaske, u više navrata je uspeo da sačuva život, ali ne i da napreduje, što je bila njegova osnovna namera.

„Sve se promenilo od doba republike“, ogorčeno uzvikuje na kraju. „Kako su daleko vremena kada se u Rimu plaćalo izdajnicima! Sada su neki drugi s manje zasluga gubernatori bogatih provincija, prefekti, sudije, čak i konzuli. A pogledaj mene koji sam i za jedne i za druge toliko učinio: beznačajni tribun u ovoj zemlji lišenoj svake udobnosti, siromašnoj i, povrh svega, neprijateljskoj. Ali sudeći po okolnostima u kojima se ti nalaziš i po tvome izgledu, i ti si sigurno žrtva slične nepravde.“

Odgovorih mu da nisam, da se u takvoj prilici nalazim svojom voljom i zbog sopstvene strasti za istraživanjem i znanjem. Uvek sam se držao po strani od politike i samo sam se jednom prilikom, više iz porodičnih nego ličnih pobuda, izjasnio kao Lepidov poštovalac, što mi je donelo neprijateljstvo i Avgusta i Marka Antonija, mada me je, kad se gleda iz drugog ugla, spaslo od pritisaka, jer iako nisam bio njihov prijatelj, obojica su u meni videli neprijatelja svog rivala. Sve je to, u suštini, bilo bez većeg značaja, jer sam sâm sebi nametnuo izgnanstvo u pogranične oblasti carstva.

„Prirodna istorija, čijem sam se izučavanju posvetio sledeći primer Aristotela i Strabona, mojih velikih uzora“, zaključih, „ne poznaje granice i podele.“

„Ali, tako mi Junone“, odvrati Apije Pulkro, „prirodna istorija ne sprečava da granice ipak postoje, a unutar svake i dalje podele, i niko ne može da se drži po strani od njihovih uzroka i posledica, kao što ćeš se ubrzo uveriti u ovoj nezahvalnoj zemlji.“

Po onome što sam mogao videti, Apije Pulkro je potišten i veoma savestan čovek u svemu što se tiče njegovih odgovornosti koje se, kao što je sam potvrdio, odnose na zapovedanje i održavanje reda. Ako postoji autoritet i disciplina, kaže, sve ostalo se odvija samo od sebe. Ako ih nema, ništa ne štima, čak i kad se uloži veliki napor. Rim je najbolji primer toga; i ta zemlja kroz koju prolazimo, ali u suprotnom smislu.

Apije Pulkro s takvom čvrstinom sprovodi u delo svoja uverenja da mi u početku izaziva jezu. Neprestano motri na svoje ljude, pa ni vrućina od koje zastaje dah, niti teško prohodan teren ne umanjuju njegove zahteve. Tokom prvog dana pešačenja jednog je vojnika osudio na pedeset udaraca korbačem zato što je zaostao da namesti kaišić na sandali; drugom, koji je ispustio koplje pošto se sapleo o stenu, dao je da se odseče ruka; trećem, koji se pobunio što mu je zapalo ucrvljalo sledovanje hrane, dodelio je smrtnu kaznu odrubljivanjem glave. Te strašne kazne izrekao je tako opušteno kao da su nešto najprirodnije. A ja sam pomislio da zaista jesu kad sam video da ih vojnici, čak i oni kojih su se ticala, prihvataju s pomirljivošću koja se graničila s apatijom.

Te noći, nakon što je logor podignut, video sam da kažnjenici odlaze u tribunov šator. Kad su izašli da bi se pridružili svojim drugovima, ušao sam i našao Apija Pulkra kako broji neke novce. Pozva me da sednem i reče:

„Potrebno je pokazati strogost kako bi se izbeglo opadanje morala. Tako se čuva osećaj odgovornosti i hijerarhija.

Ali ako krivci priznaju grešku i obećaju da je neće ponoviti, ništa ne smeta da im se pruži milost svojstvena zvaničniku rimske vojske, niti da oni svoju zahvalnost pokažu u obliku nekakvog priloga.“

Sledećih dana su se ponovile neumoljive kazne i naknadna ublaženja, što mi je donekle smirilo uznemireni duh.

TREĆE POGLAVLJE

Palestina je podeljena na četiri dela: Idumeju, Judeju, Samariju i Galileju. S one strane reke Jordana, u delu koji se graniči sa Sirijom, nalazi se Pereja koja je po nekima takođe deo Palestine. To je uglavnom naborana i oskudna zemlja. Drugačije je u Galileji gde Priroda beše velikodušnija: zemljište je ravnije, ne nedostaje vode, a planine preprečuju prolaz snažnom vetru što susednu zemlju čini neplodnom i bednom. Ovde rastu masline, smokve i vinova loza, a u naseljenim mestima ima povrtnjaka i bašti. Stanovništvo uglavnom čine Jevreji, ali budući da se radi o bogatoj zemlji, ima i Feničana, Arapa, pa čak i Grka. Kako kaže Apije Pulkro, njihovo prisustvo čini život podnošljivim, jer na svetu nema gorih ljudi od Jevreja. Iako imaju drevnu kulturu i zemlju koja se nalazi u središtu civilizacije, Jevreji su uvek okretali leđa svojim susedima prema kojima gaje otvorenu odbojnost i koje bi odmah napali da nisu očigledno slabiji. Nepristojni, divlji, nepoverljivi, nerazumni, otporni na svaki uticaj, upleteni u neprekidni rat, nekad protiv spoljnih neprijatelja, nekad međusobno, a uvek

protiv Rima jer, za razliku od ostalih provincija i kraljevstava u carstvu, protive se da prihvate rimsku prevlast i odbijaju prednosti koje ona sa sobom nosi, naime mir, napredak i pravdu. I to ne zbog nepokorivog osećaja nezavisnosti, kao što je slučaj s Britima i ostalim varvarima, već zbog isključivo verskih razloga.

Koliko god se činilo čudno i cicijaški, Jevreji veruju samo u jednog boga, koga zovu Jehova. Ranije su verovali da je taj bog iznad bogova drugih naroda, zbog čega su se upuštali u najbesmislenije vojne pohode uvereni da će im zaštita njihovog božanstva svakako doneti pobedu. Zato su u više navrata ispaštali robujući u Egiptu i Vavilonu. Da su bili pri zdravoj pameti, shvatili bi uzaludnost napora i izvornu grešku, ali daleko od toga, došli su do zaključka da je njihov bog ne samo najbolji već i jedini postojeći. Kao takav, nema potrebu da nijednog drugog boga nadmaši u snazi ili umu, pa samim tim radi po sopstvenom nahođenju ili, kako kažu Jevreji, po svom osećaju pravde koja je neumoljiva prema onima koji u njega veruju, koji ga obožavaju i koji mu služe, a veoma popustljiva prema onima koji poriču njegovo postojanje, koji ga napadaju ili mu se smeju u lice. Svaki put kad im sreća nije naklonjena, zapravo uvek, Jevreji tvrde da ih je Jehova kaznio, bilo zbog nedovoljne vere, bilo zbog toga što su prekršili neki njegov zakon. Ti zakoni su isprva bili malobrojni i običajni: ne ubij, ne kradi i tako dalje. Ali je s vremenom njihovog boga spopala silna zakonodavna manija te sada sudske spise čini tako zapletena zbrka puna pojedinosti da je nemoguće neprestano ne praviti greške. Usled toga se Jevreji stalno kaju zbog onoga što su učinili i zbog onoga što će učiniti, a da ih pri tom taj stav ne čini ništa više promišljenima u trenutku delanja, niti časnijim, niti doslednijim

u odnosu na ostale smrtnike. Ipak su, u poređenju s ostalim narodima, umereniji u svojim običajima. Suzdržavaju se od razne hrane, osuđuju zloupotrebu vina i otrovnih supstanci i, koliko god čudno zvučalo, nisu skloni da jedan drugog nague, pa čak ni kad su prijatelji.

Do pre nekoliko godina sva četiri dela Palestine bila su sjedinjena pod jednim kraljem, čovekom dostojnim divljenja i poklonikom Rima, ali su se nakon njegove smrti raspamsavali uzastopni sukobi pa je Avgust, da bi izbegao rat, podelio zemlju na tri dela koja su pripala trojici pokojnikovih sinova. Onaj kome je pripao ovaj deo Palestine zove se Antipa, ali je po stupanju na presto imenu pripojio i ime svoga plemenitog oca, te zahteva da ga zovu Irod Antipa. On je, po proceni mojih izvora, lukava osoba, ali slabe volje, zbog čega je prisiljen da se stalno obraća rimskim vlastima kako bi zadobio narodnu poslušnost. Tako narod drži u pokornosti, ali po cenu nepopularnosti koja svake godine sve više raste. Moglo bi doći do ustanka uz najmanji povod i, štaviše, redak je mesec kada ne izbije neko žarište pobune, poput ove koja je zahtevala posredovanje Livijana Malija i legionara u čijem sam društvu do tada putovao. Srećom, ti nemiri su izdvojeni, prolazni i lako ih je ugušiti, jer teško da se Jevreji mogu oko nečeg složiti i udružiti napore. Najžešći pobornici pobune su sveštenici, koji za sebe kažu da su nosioci božje reči, ali sama činjenica da su sveštenici govori da su po prirodi prilagodljive lenštine sklone da uživaju u blagostanju. Čak i tako, podgrevaju duhove svojim propovedima i svaki čas obećavaju dolazak nekog božjeg izaslanika koji će jevrejski narod odvesti do konačne pobeде nad drevnim neprijateljima. To proročanstvo, prisutno gotovo među svim ugnjetenim varvarskim plemenima, ostavilo je dubok utisak u ovoj burnoj

zemlji, zbog čega se često pojavljuju samozvanci koji sebi pripisuju zvanje mesije, kako ovde zovu navodnog državnog spasitelja. S njima se Rim obračunava po kratkom postupku.

Zabavljeni razgovorom, lovom divljih životinja poput golubica ili kunića i malim zgodama iz vojničkog života, u sumrak drugog dana stigismo na naše odredište: u gradić smešten na vrhu brega s kojeg se pruža pogled na lep predeo. Poznat je po svojim izvorima lekovite vode koje nameravam da obiđem kako bih okončao ostatke svoje boljke, što mi i dalje izaziva povremene bolove, da ne govorim o strahu i sramoti jer se gromoglasnost pridružuje iznenađenju.

Pošto u mirnodopsko vreme nema Rimljana u gradu, dočekala nas je vrhovna lokalna vlast: vrli i ugledni sveštenik po imenu Ana, koji se, nakon nekoliko sažetih izraza dobrodošlice, postarao za naš smeštaj. Apije Pulkro i vojnici odlaze u pomoćne prostorije hrama namenjene mnogobožackim gostima, zapravo nevernicima po proceni onih koji ispovedaju jevrejsku veru. Posle kratkog razgovora sa ženama iz posluge, mene šalju u kuću jedne stare udovice gde kažu da postoji slobodna prostorija za spavanje.

Žena u čiju su me kuću doveli jedna je bezuba harpija, gluva i gotovo slepa. Ništa od toga je ne sprečava da me kiselim glasom zapita kako ću platiti smeštaj i održavanje. Služavka iz hrama se upušta u pregovore u kojima ja ne učestvujem i čitava stvar je zaključena na meni nepoznat način. Pošto ostajem nasamo s udovicom, pokazuje mi majušnu sobu koja se vetri kroz prozorčić i u čijem uglu se nalazi gomila slame što će poslužiti kao ležaj. Pored sobe se nalazi zahod, a u dvorištu bunar. Dvorištem tumaraju dve koze. Udovica mi kaže da može skromno živeti od prodaje mleka i sira. Naviknut i na gore uslove, a kako tu treba da prenoćim samo

jednom, zadovoljan sam dogovorom. Osim toga, ne mogu da postavljam uslove s obzirom na okolnosti u kojima se nalazim. U stranoj zemlji, ubog i bez prijatelja, zavisim od tuđe naklonosti.

Uz sve to, ponovo odlazim do hrama s namerom da zatražim nešto novca od Apija Pulkra dok ne uspem da dođem do svojih rođaka u Rimu. Kažu mi da je baš otišao na sastanak s vrhovnim sveštenikom Anom i s ostalima iz lokalne vlasti, koja se ovde zove sinedrion, da bi razrešili slučaj koji ga je doveo u grad.

Pošto se sastanak okončao, prilazim mu i izlažem svoje neprilike. Odgovara da nikad ne pozajmljuje novac jer mu se čini da je takva razmena nedostojna njegovog porekla. Ako mi je potreban novac, mogu da se obratim lokalnim zajmodavcima, budući da Jevreji ne prezaju od zelenaštva. Kažem mu da nemam šta da založim.

„U tom slučaju“, kaže razdragano, „treba sačekati bolja vremena. U ovom trenutku, kako ljudi kažu, *carpe diem*. Vreme je za večeru, a preporučili su mi obližnju krčmu. Dobra jaretina, ukusne ribe i odlično vino. Pridruži mi se, Pomponije, ako ti je volja, i tokom večere ću ti ispričati kojim sam povodom ovde došao, ako te zanima da čuješ.“

Rado prihvatom predlog koji mi odgovara iz dva razloga. Nažalost, ostvaruje mi se samo jedno od dva očekivanja, budući da Apije Pulkro već za stolom naručuje jelo samo za sebe. Lakomo proždirući hranu, priča:

„U ovom gradu živeo je uvažen čovek koga su svi zbog bogatstva i velikodušnosti zvali bogati Epulon. Govorim u prošlom vremenu jer ga je pre dva dana ubio lokalni zanatlija koji je radio za njega i s kojim je pre izvesnog vremena imao žestoku raspravu tokom koje su tog čoveka čuli kako

mu preti. Osumnjičeni je uhvaćen i sinedrion ga je osudio na smrt.“

Prekida priču, poteže vino iz krčaga, ispušta dug zadovoljni zvuk, koji Hipokrit naziva *eructus magnus*,* te sledećim rečima nastavlja pripovedanje:

„Kao što znaš, Jevreji uživaju veliku nezavisnost u brojnim poljima, čak i sudstvu. Njihovi sudovi imaju pravo da donesu smrtnu presudu. Ali nakon razdvajanja kraljevstva i po izričitom propisu božanskog Avgusta, samo rimski prokurator ili njegov izaslanik mogu da sprovedu presudu, ili da je, ako smatraju za shodno, izmene u zatočeništvo ili progon, pa čak i da oslobode zatvorenika. Radi se o posebnoj meri čija je svrha da ublaži preteranu strogost Mojsijevog zakona po kome je svako osuđen na kamenovanje uz najbeznačajniji povod.

U ovom su slučaju činjenice jasne pa mi samo preostaje da nadgledam da se pogubljenje optuženog pravilno sprovede. Nažalost, u ovoj se proklesoj zemlji retko dešava da se delima ne pridaje nekakvo političko tumačenje, pa ni ovo nije izuzetak. Postoji pobuna, ponekad prikrivena, a nekad otvorena, te ne smemo propustiti nijednu priliku u kojoj bismo pokazali čvrstinu naše vlasti. Usled toga je prokurator naredio da ovo pogubljenje posluži za primer. To znači da ne dolazi u obzir odrubljivanje glave, taj čist, brz i nečujan postupak, budući da je raspeće prikladnije. Nevolja je u tome što u gradu nema nijednog krsta, zbog čega smo morali da ga naručimo od drvodelje, ali nezgodno je što je upravo drvodelja zatvorenik koji će biti podvrgnut pravdi.“

„Tako mi Jupitera, sigurno neće biti srećan zbog narudžbine, niti će biti priljezan u izradi.“

* Lat.: *eructus magnus*: veliki podrig. (Prim. prev.)

„Toga se bojim“, kaže Apije Pulkro. „Mada, da bismo predupredili neopravdano odugovlačenje, zapretili smo mu da ćemo ubiti i ostatak njegove porodice ako ga ne izdelje do sutra uveče. Ako sve bude kao što je predviđeno, možemo ga razapeti uz zalazak sunca, te postaviti mali odred kako bismo izbegli da ga neko skine s krsta. A prekosutra, po obavljenom zadatku, možemo da se vratimo u Kesariju. Do tada, *rebus sic stantibus*,* zabavićemo se kako nam najviše odgovara. Ja ću, na primer, poći na spavanje.“

Uz te reči se rastadosmo i pođosmo svako u svoje konačište.

* Lat.: *rebus sic stantibus*: pravni termin za izmenjene okolnosti. (Prim. prev.)